

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Vernieuwing fokzeugenstallen
G. Riphagen te Hattem

17 juni 2003

1351-27

ISBN 90-421-1182-8
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling en doel	2
3.2 Beleidskader en te nemen besluiten	2
4. VOORNEMEN EN ALTERNATIEVEN	3
4.1 Algemeen	3
4.2 Alternatieven.....	3
4.2.1 Ligging	3
4.2.2 Lagere capaciteiten en aantallen	3
4.2.3 Betere milieuvorzieningen.....	4
4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief	4
4.4 Nulalternatief	4
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN.....	5
5.1 Algemeen	5
5.1.1 Stank	5
5.1.2 Ammoniak	5
5.1.3 Geluid.....	5
5.1.4 Calamiteiten.....	6
5.1.5 Landschap.....	6
5.1.6 Water	6
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	6
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	6
8. EVALUATIEPROGRAMMA	7
9. VORM EN PRESENTATIE	7
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	7

1. INLEIDING

De heer G. Riphagen uit Hattem is van plan om drie nieuwe stallen voor fokzeugen te bouwen achter, en ter vervanging van, zijn huidige fokzeugenbedrijf aan de Zuiderzeestraatweg. Hiervoor is een revisievergunning ingevolge de Wet milieubeheer (Wm) nodig. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze revisievergunning wordt milieueffectrapportage (m.e.r.) toegepast.

Bij brief van 15 april 2003 heeft het college van Burgemeester en Wethouders van Hattem de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in Hattem Huis aan Huis van 22 april 2003².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Bij toetsingen betreft de Commissie ook inspraakreacties en adviezen. Bij deze procedure heeft de gemeente echter geen de inspraakreacties of adviezen ontvangen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- ammoniakuitstoot;
- geuruitstoot;
- kwaliteit van het spuiwater;

en de vragen hoe deze milieueffecten beperkt kunnen worden. In ieder geval zou duidelijk moeten worden in hoeverre het initiatief op grond van deze drie gegevens aan normstelling voldoet.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

3.1 Probleemstelling en doel

De startnotitie geeft aan dat de initiatiefnemer wil gaan **voldoen aan nieuwe milieu- en dierenwelzijnseisen** en dat een **schaalvergroting** nodig is om de investeringen op termijn terug te verdienen. De Commissie acht dat een heldere doelstelling. Uit het MER zal moeten blijken in hoeverre deze combinatie van doelen mogelijk is⁴.

3.2 Beleidskader en te nemen besluiten

Het MER moet duidelijk maken welke randvoorwaarden er vanuit internationaal, rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid belangrijk zijn voor dit initiatief. De Commissie brengt de onderstaande punten extra onder de aandacht:

- **stankbeleid:** Omdat Hattem in het concentratiegebied-Oost ligt, zullen in het kader van de reconstructie van de concentratiegebieden nieuwe regels gaan gelden. Geef in het MER de stand van zaken en de eventuele consequenties voor het initiatief aan.
- **ammoniakbeleid:** De nieuwe stallen zullen (naar verwachting) ook moeten voldoen aan nieuwe regels voor de ammoniakuitstoot⁵. Geef in het MER de consequenties voor de voorgenomen activiteit aan.
- **soortenbescherming:** Controleer aan de hand van de in het gebied voorkomende soorten en de bescherming op grond van de Flora- en Faunawet of een ontheffing op grond van artikel 75 van die wet moet worden aangevraagd.

Het MER dient het bevoegd gezag aan te geven en te vermelden dat het is opgesteld voor het verlenen van een milieuvergunning. Geef aan of in een later stadium nog meer overheidsbesluiten nodig (kunnen) zijn voor de bouw en het gebruik van de nieuwe stallen dan wel voor de afbraak of herbestemming van de bestaande stallen.

---

⁴ Zie ook § 4.2.2 van dit advies.

⁵ Het Rijk werkt, in samenwerking met IPO en VNG, op korte termijn een beoordelingskader uit inzake de Habitat- en Vogelrichtlijn, de Natuurbeschermingswet, Wet ammoniak en veehouderij en de IPPC (Integrated Prevention Pollution and Control)-richtlijn in relatie tot de ammoniakuitstoot vanuit de veehouderij. Medio 2003 zou een indicatief beoordelingskader beschikbaar moeten zijn.

4. VOORNEMEN EN ALTERNATIEVEN

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd. In het MER zijn vooral de milieuarargumenten en -consequenties voor deze keuze van belang.

Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) is verplicht.

Geef bij elk alternatief per diercategorie de groenlabelcodes⁶.

De Commissie adviseert om in het MER alleen alternatieven uit te werken die voldoen aan de IPPC-richtlijn. De belangrijkste eis van de IPPC-richtlijn is dat de beste beschikbare technieken worden toegepast. Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuze ten grondslag liggen, zoals milieu, bedrijfsvoering, technische realiseerbaarheid e.d.

4.2 Alternatieven

De startnotitie beschrijft het voorkeursalternatief. De Commissie adviseert om in het MER naast het voorkeursalternatief een meest milieuvriendelijk alternatief (mma; § 4.3) en een nulalternatief (§ 4.4) uit te werken. Elementen voor het mma worden hieronder aangegeven. Deze elementen zouden echter misschien ook aanleiding kunnen zijn voor een gewijzigd voorkeursalternatief.

4.2.1 Ligging

Het MER moet kort schetsen in hoeverre dhr. Riphagen mogelijkheden heeft om de beoogde stallen anders te situeren en in hoeverre daar milieuvoordelen aan verbonden zijn. De Commissie gaat ervan uit dat deze tekst in feite een motivering is van de keuze van de situering in de startnotitie.

Ook moet worden aangegeven of er milieuvoordelen te behalen zijn door wijziging van de emissiepunten.

4.2.2 Lagere capaciteiten en aantallen

De startnotitie geeft de capaciteit en het beoogde aantal dieren per categorie (veebezetting) aan. Volgens dit voorkeursalternatief neemt het aantal dieren (in mve = mestvarkeneenheden) met ruim een kwart toe t.o.v. de huidige situatie. De Commissie gaat ervan uit dat deze voorkeur is gebaseerd op bedrijfs-economische achtergronden.

Tijdens de opstelling van het MER zou kunnen blijken dat het voornemen met de capaciteit en veebezetting als genoemd, vanwege stank- en ammoniaknormen niet vergunbaar is. Voor die situatie adviseert de Commissie om in het MER een alternatief met lagere capaciteit en lagere aantallen op te nemen waarmee de initiatiefnemer nog wel de investeringen kan terugverdienen.

---

⁶ De startnotitie vermeldt – voor het voorkeursalternatief – dat de stallen aan de groenlabel-eisen zullen voldoen, maar verzuimt om bij elke diercategorie de code op te nemen.

4.2.3 **Betere milieuvoorzieningen**

In het voorkeursalternatief wordt bij de guste en dragende zeugen, bij de opfokzeugen en bij de dekberen biologische luchtwassing (met 70% reductie van de ammoniakuitstoot) voorzien. Het MER zou in ieder geval voor het meest milieuvriendelijke alternatief een situatie moeten beschrijven waarbij het volledige bedrijf – inclusief de brijvoerbunkers – van luchtwassers wordt voorzien.

Ook moet worden aangegeven of bij andere systemen voor voeding en mestbehandeling (afvoer, opslag, be-/verwerking en afzet) milieuwinst is te behalen. Het MER moet inzicht bieden in de vrijheidsgraden die er voor deze bedrijfsonderdelen bestaan en welke overwegingen de initiatiefnemer heeft bij de keuze. Als de voeding en de mestbehandeling aan specifieke stalsystemen gekoppeld zijn, dan moet dat in het MER worden toegelicht.

4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het MER moet op basis van de voorgaande punten het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) beschrijven.

Bij de ontwikkeling daarvan adviseert de Commissie om primair aandacht te besteden aan maximale reductie van de ammoniakuitstoot en van stankhinder. Dat alternatief kan vervolgens worden geoptimaliseerd voor:

- energiebesparing en gebruikmaking van duurzame energie;
- dierenwelzijn: voorkomen van calamiteiten⁷
- landschappelijke inpassing.

4.4 Nulalternatief

Het is niet zeker of het bevoegd gezag de aangevraagde vergunning zal kunnen verlenen. Het MER moet duidelijk maken wat er gaat gebeuren met het bedrijf als de vergunningaanvraag zou worden geweigerd.

---

⁷ De Commissie denkt bijvoorbeeld aan het voorkomen van problemen bij stroomuitval in warme periodes. Zie ook de vereisten van de Richtlijn 91/630/EEC en de implementatie daarvan in het Varkensbesluit 1994 en 1998. Speciale aandacht verdient ook het chemische luchtwassysteem, waarbij zwavelzuur wordt toegepast.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN

5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het gebied en de autonome ontwikkeling⁸ hiervan, moeten worden beschreven als referenties voor de te verwachten milieueffecten.

Voor elk alternatief moet de ernst van de milieueffecten worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte en mitigeerbaarheid. Maak de milieugevolgen inzichtelijk en controleerbaar door basisgegevens in bijlagen op te nemen of expliciet te verwijzen naar geraadpleegd achtergrondmateriaal. Beperk het MER tot die effecten die per alternatief verschillen of die normen (bijna) overschrijden.

5.1.1 Stank

Beschrijf de huidige en de te verwachten stankemissie en -hinder. Pas bij het berekenen van de stankemissie uit de stallen en de mestopslag de systematiek van de Richtlijn Stankhinder Veehouderij 1996 toe met de huidige jurisprudentie en de nieuwste mve-omrekeningsfactoren⁹; geef tevens de consequenties van de nieuwe wet- en regelgeving. Ga in op de invloed van de aard en samenstelling van het veevoer op de stank. Geef in het MER aan op welke momenten stankhinderpieken kunnen optreden en welk niveau die pieken hebben. Geef een overzicht van de stankgevoelige objecten en gebieden en het verwachte aantal gehinderden, met name de objecten die binnen stankcirkels zullen vallen.

5.1.2 Ammoniak

Beschrijf de reeds aanwezige achtergronddepositie van ammoniak en de toekomstige uitstoot van ammoniak. Geef een indicatie van de toevoeging van de ammoniakdepositie op kwetsbare gebieden zoals gedefinieerd in de Wet ammoniak en veehouderij.

5.1.3 Geluid

Vermeld globaal de geluidsemisies voor de dag-, avond- en nachtperiode, zowel voor een representatieve bedrijfssituatie als incidentele bedrijfssituaties zoals storingen. Geef aan hoe vaak deze laatste zich voor zal kunnen doen. Geef aan in welke mate de geluidsemisies hinder kunnen veroorzaken, vooral waar de emissies boven de achtergrondniveaus (kunnen) uitkomen.

---

⁸ Onder de autonome ontwikkeling wordt verstaan: de toekomstige veranderingen van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Daarbij moet rekening worden gehouden met veranderingen van de huidige activiteiten en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten, zoals vergunde uitbreidingen van andere varkenshouderijen in de nabije omgeving.

⁹ Staatscourant 181 van 28 april 2003: *Regeling stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden.*

5.1.4 Calamiteiten

Geef zo goed mogelijk de kans op, en de aard van, calamiteiten en storingen die tot milieu- of dierenwelzijnsproblemen kunnen leiden.

5.1.5 Landschap

Geef aan hoe de nieuwe stallen landschappelijk worden vormgegeven en hoe de locatie van de bestaande stallen er na voltooiing van het voornemen uit gaat zien. Maak daarbij gebruik van tekeningen en beeldsimulaties.

5.1.6 Water

Beschrijf de kwaliteit en de behandeling of lozing van spuiwater, de gevolgen daarvan voor de kwaliteit van het oppervlaktewater, de eventuele toename van grondwateronttrekking (kwantitatief) alsmede de gevolgen hiervan op het watersysteem en de mogelijke gevolgen voor de bodem (verzuring, eutrofiëring).

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid¹⁰ worden betrokken: ammoniak, geur, spuiwaterkwaliteit en geluid zijn daarbij belangrijk.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen bij gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

---

¹⁰ Geef aan of er een overbelaste situatie bestaat en of op grond van bestaande rechten bijzondere normen gelden.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over de vergunningaanvraag aangeven of, hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden. Dit om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te vergelijken en, indien noodzakelijk, aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het MER kan hiertoe al een aanzet geven.

9. VORM EN PRESENTATIE

De vergelijkende beoordeling van de alternatieven is het hart van het milieueffectrapport. Deze moet bij voorkeur worden gepresenteerd met behulp van een tabel of kaart. Verder beveelt de Commissie aan om:

- het MER zeer beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van:

- het voornemen en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.